

Lausunto

31.01.2025

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry:n lausunto keskittyy kahden nykyisen toimijan Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) sekä Kansallinen audiovisuaalisen

instituutin (KAVI) suunniteltuun yhdistämiseen ja uuden kulttuuriviraston perustamiseen.

Uuden lain tarkoituksena on luonnoksen mukaan yhdistää virastoja, vähentää päällekkäistä hallintoa ja luoda toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokas kokonaisuus. Taikella ja KAVilla on tällä hetkellä selkeät ja toisistaan erilliset tehtävät ja niiden toteuttamista tukevat rakenteet.

Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) keskeisimpiä tehtäviä ovat muun muassa apurahojen ja valtionavustusten myöntäminen taiteilijoille ja kulttuurihankkeille eri taiteen aloilla. Tämä tuki mahdollistaa taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden työskentelyn sekä taiteen kehittämisen. Taike vastaa myös taide- ja kulttuurineuvoston toiminnasta, joka tekee vertaisarviointeihin perustuvia päätöksiä apurahojen ja avustusten jakamisesta.

KAVIn tehtävä on keskeinen Suomen kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja edistämisessä. KAVI:n päätehtävät ovat elokuvien, radion ja muiden audiovisuaalisten teosten tallentaminen, arkistointi ja säilyttäminen kulttuuriperintönä, sekä suomalaisten elokuvien ja audiovisuaalisen kulttuurin tukeminen.

Onkin vaikea nähdä, mitä esityksessä olevia tavoitteita ja hyötyjä näiden toimijoiden yhdistämisestä saavutetaan, koska päällekkäistä toimintaa ei varsinaisesti ole. Pelkona sen sijaan on, että uuden kulttuuriviraston toiminta ja ydintehtävät on tarkoitus toteuttaa huomattavasti suppeampana, kuin Taiken ja KAVIn tehtävät ovat nykyisellään määritelty. Jolloin yhdistyminen uudeksi kulttuurivirastoksi tarkoittaakin tosiasiaassa eri taiteenalojen ja kulttuurin aseman, toimintakyvyn

sekä kehittymisen heikentämistä. Tällä hetkellä olemassa olevat ja toimivat rakenteet purettaisiin ja tilalle esitetään uusia, joissa kuitenkin havaitaan vakavia puutteita.

Esityksessä mainitut muutokset rakenteisiin herättävät huolta erityisesti taiteen autonomian ja vertaisarvioinnin roolin heikentymisen osalta. SET pitääkin tärkeänä, että uuden kulttuuriviraston päätöksenteko on pidettävä riittävän etäällä virka- ja poliittisesta päätöksenteosta ja esimerkiksi apuraha-asioissa päätökset perustuisivat edelleen taiteen kentän asiantuntemukseen. Tähän on vuosikymmenten kokemus ja toimiva rakenne jo olemassa. Nykyisen lain keskeinen tavoite on ollut taiteen autonomian turvaaminen, mutta uudessa esitysluonnoksessa tarve muutokselle tuodaan esiin tarpeesta selkeyttää opetus- ja kulttuuriministeriön virastorakennetta.

SET esittääkin, että lain tasolla esitysluonnoksen säädöksiä täsmennetään niin, että ne huomioivat edelleen taiteen autonomian ja vertaisarvioinnin roolin perustuslain mukaan. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että hyvän hallinnon periaatteet ja esteellisyyskysymykset otetaan riittävästi huomioon jatkovalmistelussa.

Kuusela Matleena

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry - Matleena Kuusela